

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Тимченко О.І. Національний університет харчових технологій

Неефективність зусиль державних органів влади стосовно заходів з покращення ведення підприємницької діяльності, впровадження її фінансово-кредитної та експортної підтримки, стимулювання інноваційно-інвестиційних процесів, відсутність системності та послідовності у боротьбі з кризовими явищами призвели до поглиблення тенденцій погіршення підприємницького середовища. При цьому в найбільш важкому становищі опинились малі підприємства, особливо ті, що здійснюють інвестиції в інновації. Низький рівень інноваційної активності малого підприємництва в Україні обумовлений загостренням інституціональних та ресурсних проблем інноваційної діяльності, а саме - фінансових, організаційно-правових, інформаційних та ринкового характеру. Організаційну, правову та економічну підтримку розвитку інноваційного потенціалу підприємств на різних рівнях та в різних формах забезпечує інноваційна інфраструктура, яка включає фінансово-кредитні установи; зони інтенсивного науково-технічного розвитку (технополіси); технопарки (технологічні парки, агропарки, інноваційні парки); інноваційні центри (технологічні, регіональні, галузеві); інкубатори (інноваційні, технологічні, інноваційного бізнесу); консалтингові (надання консультацій) фірми, компанії, промислово-фінансові групи, кластери та інші [1].

Досвід розвинених країн свідчить, що ефективними є такі інноваційні структури, як технопарки, технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори, наукові та науково-технологічні центри, які спеціалізуються на створенні сприятливих умов для ефективної діяльності малих інноваційних підприємств, що реалізують оригінальні науково-технічні ідеї [2]. Вони також створюють і реалізують інноваційний продукт, але головне призначення таких структур - сприяння малим інноваційним підприємствам через надання їм у тимчасове користування виробничих площ, матеріально-технічної бази, інформаційних мереж, забезпечення дослідними приладами і устаткуванням та надання

консультативної допомоги з широкого кола науково-технологічних, економічних і правових питань.

Сьогодні на території України функціонують: 270 бізнес-центрів, зокрема, найбільша їх кількість знаходиться у Харківській (53), Одеській (30) і Донецькій (25) областях; 57 бізнес-інкубаторів, більшість яких зосереджена в Харківській області – 5 бізнес-інкубаторів, а також, Донецькій, Київській, Миколаївській та Одеській областях – по 4 бізнес-інкубатори; 10 технопарків (без державної реєстрації) функціонують: у Харківській області – 7 технопарків, у Хмельницькій та Вінницькій областях – по 2 технопарки, у Івано-Франківській області – 1 технопарк; 3 саморегулювних організації професійних учасників ринку цінних паперів: Професійна асоціація реєстраторів і депозитаріїв; Українська асоціація інвестиційного бізнесу; Асоціація «Українські фондові торговці»; 1726 інститутів спільного інвестування, із них: 282 – корпоративних інвестиційних фондів, 1444 – пайових інвестиційних фондів [3]. Проте в Україні і досі розвиток малого підприємництва залишається на низькому рівні.

В країнах з розвинутою ринковою економікою чисельність зайнятих у сфері малого підприємництва, як правило, перевищує 50% населення працездатного віку (країни ЄС), а подекуди, може наближатись і до 80% (Японія). Натомість в Україні у 2011 р. малим підприємництвом займалось лише 24,9% населення працездатного віку (а питома вага малих підприємств складає 92,9% від загальної кількості зареєстрованих підприємств у країні). Продукція малих підприємств формує понад 50% ВВП країн «старої» Європи (Німеччина, Франція); понад 30 – 40% ВВП у країнах «нової» Європи (Чехія, Словаччина, Угорщина). Для порівняння – в Україні (за даними 2011 р.) цей показник дорівнює 7%. Внаслідок руйнівного впливу кризових явищ 2008 – 2009 рр. в Україні спостерігалось зменшення чисельності малих підприємств. Найбільше падіння припадало на 2010 р. (зменшення на 5,5% у порівнянні з 2009 р.) та 2011 р. (на 8,9% у порівнянні з 2010 р.). Кількість малих підприємств в Україні з 75 на 10 тис. наявного населення у 2009 р. скоротилась до 71 у 2010

р. та до 63 у 2011 р, що відповідає показникам 2005 р. Кількість суб'єктів малого підприємництва з 661 на 10 тис. населення у 2009 р. скоротилась до 464 у 2011 р. В Україні частина збиткових підприємств малого бізнесу з 32,8% від загальної кількості у передкризовому 2007 р. збільшилась до 41,4% у 2011 р. Кількість зайнятих працівників на підприємствах малого бізнесу також скоротилась з 2237,4 тис. до 2073,6 тис. [4].

В Україні інноваційно-інвестиційна політика регламентується відповідними постановами та програмами Кабінету Міністрів. Стратегічна мета даних програм – розробка і реалізація інноваційної моделі перетворень в Україні, тобто питанням підприємницької діяльності приділяється значна увага. Проте, у порівнянні з розвинутими країнами її рівень є недостатнім та потребує суттєвого покращення. До причин такого стану необхідно віднести наступні фактори: наявність проблем регуляторного характеру (на загальнодержавному і регіональному рівнях) з одного боку, і неадекватна вимогам цивілізованої соціально-ринкової економіки діяльність значного сегменту бізнесу з іншого боку. Для стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в умовах, що склалися в середовищі малого підприємництва, необхідно: розробити механізми фінансово-кредитної підтримки суб'єктів малого підприємництва, що здійснюють інноваційну діяльність; сприяти створенню спеціалізованих місцевих лізингових компаній, пріоритетною сферою діяльності яких має стати підтримка розвитку малого підприємництва; започаткувати систему замовлень місцевої влади на виконання важливих для регіону інноваційних науково-технологічних розробок, що можуть реалізовуватись суб'єктами малого підприємництва; для стимулювання регіональної співпраці між секторами великого і малого підприємництва у впровадженні інновацій задіяти аналітичні підрозділи при обладміністраціях; створити базу даних про інвестиційно-привабливі інноваційно-орієнтовані малі підприємства.

Література:

1. Ганущак Л.М. Оцінка інноваційного потенціалу та ефективність його реалізації на підприємствах // Сучасні проблеми розвитку національної

економіки і шляхи їх розв'язання: Кол. монографія /За наук. ред. д.е.н., проф. М.М. Єрмошенка. К.: Національна академія управління, 2008. С. 162-165.

2. Шовкун І.А. Моделі інноваційного розвитку: міжнародний досвід та уроки для України // Проблеми науки. – 2002. - №8. – С. 26-35.

3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник / відп. за вип. І.В. Калачова. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2012. – 305 с.

4. Діяльність суб'єктів малого підприємництва. Статистичний збірник / за ред. І.М.Жук – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2012. – 204 с.